

Aurinko helotti taivaalla ja pilven puolikasta ei sen edessä ollut, joten se pääsi kohdistamaan kaiken lämpönsä ulkona olevien ihmisten niskoihin. Antti rehki pellolla nostellen heiniä seipäille. Keskikesän kuumuus nosti jo itsessään hien pintaan, mutta raskas työ teki ihosta kiiltävän. Sekä päivät, että työpäivät olivat pitkiä. Antilla oli jo apunaan pelloilla Jaakko, joka teki talikkonsa kanssa jo sellaista jälkeä, joka avusti Anttia suuresti. Vaikka sen ääneen sanominen oli hankalaa, Antti arvosti Jaakon panosta suuresti. Jaakko oli nöyrä poika, hiukan toisella kymmenellä ja pikkuhiljaa alkoivat hänen kauan kaipaamansa solut lisääntyä käsivarsissa. Eihän hän itse mistään soluista tiennyt, mutta hauikset kasvoivat, se oli pääasia. Nuorempi pojista, Martti, oli vielä liian nuori työhön pistettäväksi, mutta silloin tällöin hän oli isänsä ja veljensä mukana pellolla. Hän täyttäisi viikon päästä kuusi. Martti oli veljeksistä eläväisempi. Jos perhonen sattui lentämään hänen varsin valikoivan keskittymiskykynsä sisään, saattoi Martti jahdata sitä niin kauan kuin suinkin jaksoi. Tähti, perheen hevonen, joka Anttia oli palvellut vähän Jaakon syntymän jälkeisestä ajasta lähtien, oli Martille kaikki kaikessa. Kun hevonen hirnui, se huvitti Marttia äärettömästi, ja sen äänen matkiminen tuotti suunnatonta iloa hänelle. ”Kyllä siitäkkin hyvä työmies saadaan, pitää vaan sen keskittyminen saada oikeisiin asioihin, mutta antaa nyt vielä sen olla lapsi”, Antti tuumi mielessään. Kotona Anna oli loihtinut aineksiin nähden erittäin maittavan ja ravitsevan ruoan. Ei talossa nälkää nähty, mutta jonkin sortin taikatemppuja piti tehdä, ettei ruoka maistunut samalta päivästä toiseen. Ei sillä että Antti tai Jaakko kumpikaan siitä valittaisi, mutta Annalle se oli kunnia kysymys, että ruoka oikeasti maittoi. Kyllä hän sen miestensä naamoista näki, jos nämä valehtelivat hänelle ruoan hyvydestä. Tosiaan, miestensä. Se oli vaikea paikka Annalle myöntää, että hänen pikku Jaakostaankin oli varsinaisin harppauksin kasvamassa raavas mies. ”Kun ei nyt samanlaista jäärää tulisi kuin isästään”, mietti Anna aina kun jotkin ulkoiset tai sisäiset ominaisuudet Jaakossa muistutti isäänsä. Martti oli perheen viipeltäjä, toki oli vielä siinä iässäkin, mutta vietti muutenkin äidin kanssa enemmän aikaa kuin mitä Jaakko tuossa elämänvaiheessaan oli viettänyt. Martti tarvitsi huomiota, toisaalta myös vastapainona jakoi sitä enemmän muille. Jaakko mieluummin vetäytyi nurkkaan ja kansakoulussakin vastauksia hänestä sai vain pakottamalla. Työnsä Jaakko teki kuitenkin moitteettomasti, tai jopa vieläkin paremmin. Sitä pientilallisen esikoispojalta odotettiin. Annan silmäterä oli kuitenkin perheen tuorein lisäys, Helmi, joka ei vielä ollut nähnyt maapallon kiertävän aurinkoa edes kahdesti. Kun Helmi oli syntynyt, oli Jaakko todennut että ”sehän on tyttö” mutta vastapainoksi Martti oli mennyt rutistamaan siskoaan niin kovasti, että Annan piti toppuutella. Martti oli sanonut: ”ihanaa että mullakin on nyt sisko. Ja se on niin kauniskin”. Molemmat veljeksistä olivat kyllä asennoituneet suojelemaan siskoaan jatkossa kaikelta pahalta. Kun Annan tekemä iltaruoka oli nautittu, oli Antti juuri vetäytymässä päiväunilleen. Yhtäkkiä Martti huudahti naapurin poikien lähestyvän heidän pihaansa. Ei mennytkään kauaa, kun ulko-oven takaa alkoi kuulua supattelua. Siellä vedettiin pitkää tikkua, kuka koputtaisi oveen. Sitten tuli varsin jämäkkä koputus. Ovi ei ollut päiväsaikaan säpissä, pojatkin tiesivät sen, mutta koputtaa kuului kuitenkin, sen jokaisen äidit olivat heille opettaneet. Antti huusi pojat sisään ja niin he astuivat tupaan. ”Hei Antti, hei Anna. Niin että jos tuota tota Jaakkoa kiinnostais tulla uimaan meidän kanssa niin sitä vaan tultiin kyselemään. Ja voihan Marttikin tulla, kyllä me huolta pidetään”, sanoi harjun päältä olevasta talosta kotoisin oleva Pekka. ”No, Jaakko. Kai pieni uinti tekee hyvää lihaksillekin. Pekka muuten mitäs Maijalle kuuluu?”, Anna vastasi Pekan kyselyyn. ”Mitäpä tuolle”, Pekka kuittasi kyselyn Jaakko huikkasi pojille, että jos he odottaisivat hetken pihalla, hän kävisi vaihtamassa housut ja tulisi sitten. Martti alkoi evätä äidiltään lupaa päästä uimaan poikien kanssa. Äiti ei ollut innoissaan päästää häntä vielä, mutta Martin pienen kinuamisen ja Antin hyväksyvän

murahduksen jälkeen sovittiin, että tämä voisi tulla mukaan, muttei uimaan saisi mennä. "Lampi on syvä, etkä osaa vielä uidakaan", Anna teroitti. Hän myös sanoi Jaakolle, että pitäisi kovasti silmällä veljeään. Jaakosta Martin mukaan ottaminen ei ollut hyvä idea, mutta ei hän äidilleen vastaankaan sanonut. Niinpä poikajoukkio aloitti taipaleensa läheiselle lammelle. Muutama sana siitä matkalla oli vaihdettu ja kun polku kiersi lammelle, alkoivat poikien askeleet tihentyä. Martilla oli kova työ pysyä mukana. "Jos siellä olis ne tytöt", joku tokaisi. Eivät olleet tytöt uimassa. Pieni pettymys levisi leiriin, mutta se ei ehtinyt kauaa olla läsnä. Pojat heittivät vaatteensa pois ja hyppäsivät lampeen. Vaikka päivät olivat kuumia, oli lammen vesi kuitenkin viileän ja kylmän häilyvällä rajalla. Raikastavana pojat sitä pitivät, monet heistä olivatkin jo rehkiineet päivän kuumilla heinäpelloilla. Martille teroitettiin vielä, ettei saisi tulla kahta metriä lähemmäksi vedestä. Myös sovittiin, että joku pitäisi häntä silmällä. Janne, kauppiaan poika, heitti haasteen ilmoille, että kukaan ei pystyisi uimaan lammen toiselle puolen. Jaakkoa haaste alkoi mietityttämään. Hänen suunsa vetäytyi mutruun ja katse oli mittaileva. Ensin mittailtiin Jannea sitten lammen pituutta. Mittailu loi koko poikaporukassa hiljaisuutta. "Ei siihen kyllä kukaan pysty", tokaisi Pekka. Hiljaisuus laskeutui uudelleen, vai linnut lirputtivat omia laulujaan. Sitten Jaakko katkaisi hiljaisuuden. Paljoa hän ei puhunut, sen tiesivät pojatkin, mutta kun hän puhui tuli sieltä asiaa. "Kyllähän tuo menee", hän sanoi. Hän oli aikansa mittaillut lampea ja vaikka lammeksi kookas olikin, Jaakon hyvä uimataito ja vahvistuneet lihakset toivat vaaditun itsevarmuuden. "No kyllä jos tonne vedät niin saat puolet mun limukkapullostasi", Janne haastoi entisestään. Kilpailuvieetti oli Jaakolla kova, ja kun lieskoihin syötettiin haaste ja heitettiin vielä bensiniä perään, oli tuli roihuamassa. Jaakko nousi rannalle ja sukelsi pää edellä veteen. Veto, veto, veto. Rytmistö löytyi nopeasti. Vetäessään henkeä pinnalla, hän katkaisi rytmistään vain katsastaakseen kuinka pitkä matka vielä toiselle puolelle oli. Noin puolimatka. Ei lihaksia varsinaisesti särkenyt, mutta heinätyöt olivat vaatineet veronsa. Muut pojat juoksivat rantaa pitkin, Martti mukaan lukien. Kun Jaakko seuraavan kerran veti henkeä, hän kuuli huudon sekamelskan. Jokin oli vialla. Pojat huihtoivat häntä kohdin lopettamaan. "Ui tänne! Jaakko tule tänne!" Pekka huusi hädissään. Martti oli huomannut kesken juoksun perhosen, jota oli lähtenyt seuraamaan. Perhosta taas oli kiinnostanut tuo veden pintaa halkova kiituri, joka matkasi toista puolta kohden. Martin jalan alta petti märkä savireuna, ja hän lensi pää edellä syvään lampeen. Jaakko ymmärsi saman tien mitä oli tapahtunut. Ripein vedoin hän oli sivurannalla ja alkoi sukeltamaan siitä kohdin, josta Martti oli lampeen pudonnut. Pelon tuottama adrenaliini sai hänen kaikki lihaksensa maksimaaliseen suoritukseen. Jaakko ei kyennyt näkemään mitään, vesi oli niin tummaa. Sokeana hän haroi kädellään, toivoen joka nykäyksellä saavan otteen veljestään. Lopulta hiilidioksidi oli keuhkoissa pakottava tunne ja oli pakko nousta pintaan. Jaakko veti henkeä uudelleen ja oli menossa takaisin, mutta pojat kiskoivat hänet rannalle. Hän koitti vastustella, mutta Pekka sai hänet vakuuttuneeksi, ettei mitään ollut enää tehtävissä. Anna oli musertunut uutisen saadessaan. Kyyneleet kyynelien perään valuivat ryöppynä hänen poskillaan. Helmi ei kyennyt asiaa vielä ymmärtämään. Antti oli vihainen, ei varsinaisesti kenellekään yksittäiselle ihmiselle, vaan elämälle ylipäänsä. Epätoivo alkoi kurottaa raajojaan tuonkin hahmon ympärille. Jaakko ei puhunut. Ei pystynyt. Syyllisyyden tunto, suru, kauhu, kaikki velloivat ennen kokemattomana sekamelskana hänen päässään. Hän ei kyennyt katsomaan vollottavaa äitiään ja lähti metsään kuljeskelemaan polkuja pitkin ja hakkaamaan kepeillä puita. Martin ruumista ei saatu naarattua syvästä lammesta, mutta hautajaiset pidettiin silti. Kylältä saapuivat tutut ja Annaa koiteltiin lohduttaa parhaan mukaan. Antinkin silmät punersivat ja kyynelleet valtasivat hänenkin silmänsä. Helmikin ymmärsi surun, joskaan ei onnekseen sen aiheutta. Takaisintulomatalla Jaakko nousi hevoskärryn kyydistä sanaakaan

sanomatta kesken matkan. Anna oli kysymässä jotain, mutta Antti sanoi, että Jaakko sai tehdä, kuten halusi. Jaakko taivalsi toista polkua pitkin lammelle. Hän kyyristyi ja otti hatun pois päästään ja alkoi puristaa sitä niin lujaa kuin suinkin rystysillään pystyi. Linnut lopettivat laulunsa ja lammen pinta oli peilityni. "Anna anteeksi", Jaakko kuiskasi. Pieni tuulenvire alkoi humisemaan lehvistössä. Aika pysähtyi. Jaakko oli kyykistyneenä vieläkin. Hän näki oman peilikuvansa mustasta lammesta. Hetken aikaa se näytti kuin heijastus olisi ollut Martin. Kyynel vierähti hänen poskelleen ja tipahti lampeen. Pieni pisara valoa isoon synkkyyteen. Sitten hän kaivoi joitain taskustaan. Hän oli viettänyt aitassa monta tuntia edellisenä iltana ja sen työn tulos oli hänellä mukanaan. Hän otti puusta veistämänsä perhosen. Martti rakasti perhosia. "Hyvää syntymäpäivää...veli". Hän asetti perhosen varovasti veden pinnalle ja katsoi kuinka se vajosi kohti syvyyttä.